

UNIT 2 - THE WISEST OF ALL MEN

Unit 2.1 - He Had a Dream

Shlomo's Marriage (3:1-2)

Why did he marry her?

1. Malbim 3:1

ויתחתן שלמה, אחר שהכין מלכותו בקרב עמו, הכין אותה גם נגד מלכי ארץ אשר סביב לו במה שהתחתן עם מלך גדול מושל ממשל רב בימים ההם, ובזה ימצא עזר מצריו מבחוץ :

Was he allowed to marry her?

2. Talmud Bavli, Yevamos 76a-b

מתיב רב יוסף (מלכים א ג, א) ויתחתן שלמה את בת פרעה מלך מצרים גיורי גיירה והא לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה מידי הוא טעמא אלא לשולחן מלכים

Rav Yosef raised an objection from the verse that states: “**And Solomon married the daughter of Pharaoh, king of Egypt**” (I Kings 3:1), which indicates that there can, in fact, be valid marriage even with gentiles. The Gemara answers: Before Solomon took Pharaoh's daughter as his wife, **he converted her**. The Gemara asks: **But isn't** it so that **they did not accept converts, neither in the days of David nor in the days of Solomon?** The Gemara answers: **But isn't the reason** that they did not accept converts during those periods **only due to** concern that the converts were not acting for the sake of Heaven but in fact desired the power of **the table of kings**, David and Solomon?

הא לא צריכא ליה

But **this one**, Pharaoh's daughter, **did not require such** things, as she herself was the daughter of royalty, and therefore there would have been no reason to doubt the sincerity of her conversion.

[ותיפוק ליה] דהא מצרית ראשונה היא ...

The Gemara asks: **But let him derive** that Pharaoh's daughter was forbidden to Solomon for a different reason, **as she was a first-generation Egyptian convert**. Even if she converted, she would still have been an Egyptian convert of the first generation, and as such neither she nor her children would have been permitted to marry a Jew by birth (Deuteronomy 23: 8–9). ...

אמר רב פפא אנו משלמה ליקו ונתיב שלמה לא נסיב מידי דכתיב ביה (מלכים א יא, ב) מן הגוים אשר אמר ה' אל בני ישראל לא תבואו בהם והם לא יבואו בכם אכן יטו את לבבכם אחרי אלהיהם בהם דבק שלמה לאהבה אלא קשיא ויתחתן

Rav Pappa said: Shall we stand up and raise an objection from Solomon? Solomon did not marry anyone, as it is written in his regard: “Of the nations concerning which the Lord said to the children of Israel, You shall not go among them, neither shall they come among you; for surely they will turn away your heart after their gods; Solomon cleaved to these in love” (I Kings 11: 2). Solomon cleaved to these women in love, but was not legally married to them. As Solomon had other forbidden wives, the case of Pharaoh's daughter presents no special difficulty. In fact, none of these marriages were valid at all. **But** the phrase **“and Solomon married”** (I Kings 3: 1) that appears in connection with Pharaoh's daughter is **difficult**, as it indicates that this marriage was in fact valid.

מתוך אהבה יתירה שאהבה מעלה עליו הכתוב כאילו נתחתן בה

The Gemara answers: **Due to the extraordinary love that he had for her, the verse relates to him as if he had married her** through a legally valid marriage, even though this was not the case.

Why is this story here now?

3. Rashi 3:1

ויתחשן שלמה. וכל זמן שהיה שמעי רצו קים, לא נתחשן צו, מפאן אמרו: לעולם ידור אדם במקום רצו.

Shlomo's Dream (3:3-15)

Why Givon? What triggered this?

4. II Divrei Hayamim 2:5

הנה אני בונה בית לשם ה' אלהי להקדש לו להקטיר לפניו קטרת סמים ומערכת תמיד ועלות לבקר ולערב לשבתות ולחדשים ולמועדי הנה אלהינו לעולם זאת עלישראל:

see, I intend to build a House for the name of the LORD my God; I will dedicate it to Him for making incense offering of sweet spices in His honor, for the regular rows of bread, and for the morning and evening burnt offerings on sabbaths, new moons, and festivals, as is Israel's eternal duty.

5. Mikdash Melech, page 46

חלום שלמה בגבעון ניצב איפוא בין שני מוקדי הקודש. שלמה לא התחיל את דרכו בירושלים לפני הארון שביטא את השראת השכינה בישראל, אלא יצא מירושלים והלך למשכן שבגבעון. בכך ציין את רצונו להבליט את עבודת האדם מלמטה, ולכן הקריב על מזבח המשכן בגבעון אלף עולות. אבל לאחר החלום שב שלמה אל הארון שביירושלים, להודות לשכינה השורה עליו, ועתה הקריב לפני הארון את עולותיו ועשה משתה תודה על המתנה שניתנה לו בחלום³³.

בהתגלות בגבעון אושרה בחירת שלמה למלך אישור אלוקי ישיר, ובכך הוענק לו הכוח לקום ולבצע את צוואת אביו לבנות את המקדש, שבו יאוחדו המשכן והארון יחדיו.

How did he know to ask for the Lev Shomeia?

6. How to Win Friends and Influence People, Chapter 4 [Dale Carnegie]

For example, I met a distinguished botanist at a dinner party given by a New York book publisher. I had never talked with a botanist before, and I found him fascinating. I literally sat on the edge of my chair and listened while he spoke of exotic plants and experiments in developing new forms of plant life and indoor gardens (and even told me astonishing facts about the humble potato). I had a small indoor garden of my own—and he was good enough to tell me how to solve some of my problems.

As I said, we were at a dinner party. There must have been a dozen other guests, but I violated all the canons of courtesy, ignored everyone else, and talked for hours to the botanist.

Midnight came; I said good night to everyone and departed. The botanist then turned to our host and paid me several flattering compliments. I was “most stimulating.” I was this and I was that, and he ended by saying I was a “most interesting conversationalist.”

An interesting conversationalist? Why, I had said hardly anything at all. I couldn't have said anything if I had wanted to without changing the subject, for I didn't know any more about botany than I knew about the anatomy of a penguin. But I had done this: I had listened intently. I had listened because I was

7. Ben Ish Chai, Halachos II, Korach, Introduction 5

והטעם ששאל על הבנה לשמוע משפט כי ראה ברוח הקודש דבית המקדש אשר יבנה הוא יהיה בזכות חלק המשפטים, אך בית שלישי שיבנה במהרה בימינו, יהיה בזכות חלק החוקים שאין להם טעם, ואין השכל מחייב אותם. והגאולה גם-כן תהיה בזכות החוקים, כי הגאולה תלויה בתשובה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין צז, א): “כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה”. ותשובה היא בסוג חוק, שאין בה טעם, ואין השכל מחייב אותה, יען דהעובר על גזרת מלך אפילו בדבר אחד, חייב מיתה

What was Shlomo's attitude to Chochma?

8. Kohelles 2:8-11

בְּנִסְתִּי לִי גַם-כֶּסֶף וְזָהָב וְסִגְלַת מְלָכִים וְהַמְדִינֹת עָשִׂיתִי לִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת וְתַעֲנוּגֹת בְּנֵי הָאָדָם שְׂדֵה וְשָׂדוֹת:

I further amassed silver and gold and treasures of kings and provinces; and I got myself male and female singers, as well as the luxuries of commoners—coffers and coffers of them.

וַגִּדְלֹתַי וְהוֹסִפְתִּי מִכֹּל שֶׁהָיָה לְפָנַי בִּירוּשָׁלַם אֲף חֲכָמַתִּי עִמָּדָה לִּי:

Thus, I gained more wealth than anyone before me in Jerusalem. In addition, my wisdom remained with me:

וְכֹל אֲשֶׁר שָׂאָלוּ עֵינָי לֹא אֶצְלָתִי מֵהֶם לֹא-מִנְעָתִי אֶת-לִבִּי מִכָּל-שְׂמֵחָה כִּי-לִבִּי שָׂמַח מִכָּל-עֲמָלִי וְזֶה-הָיָה חֶלְקִי מִכָּל-עֲמָלִי:

I withheld from my eyes nothing they asked for, and denied myself no enjoyment; rather, I got enjoyment out of all my wealth. And that was all I got out of my wealth.

וּפְנֵיתַי אָנֹכִי בְּכָל-מַעֲשֵׂי שִׁעְשׂוֹי יָדַי וּבְעֲמַל וְשָׂעֲמַלְתִּי לַעֲשׂוֹת וְהִנֵּה הַכֹּל הִבְלִי וְרַעוּת רֵיחַ וְאֵין וְתַרְוֹן תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ:

Then my thoughts turned to all the fortune my hands had built up, to the wealth I had acquired and won—and oh, it was all futile and pursuit of wind; there was no real value under the sun!

9. Kohelles 1:18

כִּי בָרַב חֲכָמָה רַב-בְּעָס וְיֹסִיף יִצְעַת יוֹסִיף מִכְּאוֹב:

For as wisdom grows, vexation grows; To increase learning is to increase heartache.

10. Midrash Mishlei, 1

”מלך ישראל” - וכי אין הכל יודעין שהוא מלך ישראל?! אלא, מה שעשה, לכבודן של ישראל עשה.

Why did he make a feast?

11. Ralbag 3:15

ויעמוד לפני ארון ברית ה' וגו'. הנה עשה זה לתת תודה לש"י על מה שייעד לו מהטוב:

12. Chomas Anach 3:15

והנה חלום. אמרו רז"ל שתכף בהקיצו ראה פעולת החלום ונתקיים ששמע צפצופי עופות והבין לשונם וכן מצא לבו מלא חכמה וכיוצא:

Unit 2.2 - Split the Child

Mishpat Shlomo (3:16-23)

The Verdict (3:24-28)

Technical Questions

Why *then* specifically?

13. Malbim 3:16

אז תבאנה, הקרה ה' לפניו משפט שיתברר ממנו כי מלא ה' שאלתו והחזיון אמת :

Why prostitutes?

14. Midrash Rabba Shir Hashirim 1:1:10

מי היו, רב אמר רוחות היו, ורבנן אמרין יבמות היו. רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי אמר זונות ממש היו והוציא דינן בלא עדים והתראה.

How did the baby die?

15. Radak 3:19

אשר שכבה עליו. נראה כי מפני ששכבה עליו מת כי אילו לא מת כך אלא שקדמו חולי לא נולד הספק הזה כי היו מבקרות אותו שאר נשים בחוליו והיה נודע למי הוא לפיכך אמרה אשר שכבה:

How did Shlomo know the truth?

16. Malbim 3:22

ותאמר האשה האחרת לא כי בני החי ובנך המת וזאת אומרת לא כי בנך המת ובני החי, ספר הכתוב כי בדברם, אמרה הנתבעת בלשון בני החי ובנך המת והתובעת אמרה בהפך בנך המת ובני החי, וכלל בלשון שהאדם יקדים תמיד מה שהוא העקר ויאחר את הטפל, ולפי"ז הסברא נותנת שהאשה שדקדקה להקדים בלשונה בני החי קודם, עקר מגמתה שיהיה החי בנה, והמקדמת בלשונה בנך המת עקר מגמתה שיהיה המת בן חברתה, לא שיהיה החי בנה, ומזה כבר היה יכול להבין ולהכריע מי אמו, אמנם יש סברא שכל א' מקדמת מה שהוא עקר אצלה בטענה וראיה, כי התובעת עקר ראייתה היה ממה שהמת אינו בנה שמזה תכריח שהחי הוא בנה כנ"ל, והנתבעת עקר ראייתה הוא ממה שהחי הוא בנה, שמזה מכרחת שהמת הוא בן חברתה, וכ"א הקדימה מה שהוא עקר הראיה וההוכחה לדבריה, אמנם בכל זאת הבין שלמה בחכמתו שהאומרת ומקדמת בנך המת הוא מצד שזה עקר מגמתה, כי הגם שבפעם הראשון שבררה ראיותיה היתה צריכה להקדים שבן חברתה הוא המת שזה עקר הראיה,

Bigger Questions

How is this an expression of his wisdom?

17. Midrash Rabba, Shir Hashirim 1:1:10

וְאֵת אִמְרָתָּ וַיִּשָּׁב שְׁלֹמֹה עַל כֶּסֶף ה', אֶלָּא מֵה כֶּסֶף וְשֵׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, אִף כֶּסֶף וְשֵׁל שְׁלֹמֹה שׁוֹלֵט מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ. מֵה כֶּסֶף ה' דָּן בְּלֹא עֵדִים וְהִתְרָאָה, אִף כֶּסֶף שְׁלֹמֹה דָּן בְּלֹא עֵדִים וְהִתְרָאָה, וְאִי זֶה הוּא, זֶה דִּינֵין שְׁלֵ זֹנוּת, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (מלכים א ג, טז): אִז תְּבַאֲנָה שְׂפֵתֵי נָשִׁים

Being Able to Listen

18. Radak 3:23

ויאמר המלך זאת אומרת. אמרו רבותינו ז"ל מכאן שצריך הדיין לשנות טענות בעלי הדין כדי שישמעו בעלי הריב שהבין טענותיהם ועליהם ישפטם:

Divine Ratification

19. Talmud Bavli, Makkos 23b

א"ר אלעזר בג' מקומות הופיע רוח הקודש בבית דינו של שם ובבית דינו של שמואל הרמתי ובבית דינו של שלמה ...

The Gemara cites a somewhat similar statement. **Rabbi Elazar says: In three places the Divine Spirit appeared** before all to affirm that the action taken was appropriate: **In the court of Shem, in the court of Samuel the Ramathite, and in the court of Solomon.** ...

בבית דינו של שלמה דכתיב (מלכים א ג, כז) ויען המלך ויאמר תנו לה את הילד החי והמת לא תמיתוהו (כי) היא אמו מנא ידע דלמא איערומא מיערמא יצאת בת קול ואמרה היא אמו

This occurred **in the court of Solomon**, when the Divine Spirit appeared in the dispute between two prostitutes over who was the mother of the surviving child, **as it is written: "And the king answered and said: Give her the living child, and do not slay him; she is his mother"** (1 Kings 3:27). **How did Solomon know** that she was the mother? **Perhaps she was**

devious and was not the mother of the surviving child at all. Rather, **a Divine Voice emerged and said: She is his mother.**

The Parallel Case

20. Talmud Bavli, Menachos 37a

בעא מיניה פלימו מרבי מי שיש לו שני ראשים באיזה מהן מניח תפילין א"ל או קום גלי או קבל עלך שמתא אדהכי אתא ההוא גברא א"ל איתיליד לי ינוקא דאית ליה תרי רישי כמה בעינן למיתב לכהן אתא ההוא סבא תנא ליה חייב ליתן לו י' סלעים

§ The Sage **Peleimu** raised a dilemma before Rabbi Yehuda HaNasi: In the case of **one who has two heads, on which of them does he don phylacteries?** Rabbi Yehuda HaNasi **said to him: Either get up and exile yourself from here or accept upon yourself excommunication** for asking such a ridiculous question. **In the meantime, a certain man arrived and said to Rabbi Yehuda HaNasi: A firstborn child has been born to me who has two heads. How much money must I give to the priest** for the redemption of the firstborn? **A certain elder came and taught him: You are obligated to give him ten sela**, the requisite five for each head.

21. Tosfos, ad loc.

או קום גלי כו'. בעולם הזה ליכא אבל יש במדרש אשמדאי הוציא מתחת קרקע אדם א' שיש לו שני ראשים לפני שלמה המלך ונשא אשה והוליד בנים כיוצא בו בשני ראשים וכיוצא באשתו בראש אחד וכשבאו לחלוק בנכסי אביהם מי שיש לו שני ראשים שאל שני חלקים ובאו לדין לפני שלמה. מ"ר:

22. Midrashim on King Solomon, The Man with Two Heads

יום אחד נכנס אשמדאי מלכא דשידי ואמר לו: "אתה הוא שכתוב עליך: וַיִּחַפְּסוּ מִכָּל הָאָדָם [מ"א ה' י"א]?" אמר לו שלמה: "כך הבטיחני הקדוש ברוך הוא."

אמר לו אשמדאי: "אם תרצה, אני מראה לך דבר, שלא ראית מימך מעולם!" אמר לו: "הן."

מיד הושיט ידו בארץ תבל והוציא ממנה איש בעל שני ראשים וארבע עיניים. מיד נודעו ונבהל שלמה ואמר: "הכניסהו לחדרי."

שלח וקרא לבניהו בן יהוידע. אמר לו: "תאמר שיש תחתינו (תחת כפות רגלינו מעבר לכדור) בני אדם?"

אמר לו: "חי נפשך, אדוני המלך, אם ידעתי, אלא שמעתי מאחיתופל אלוף אביך, שיש תחתינו בני אדם." אמר לו: "אם אני מראה לך אחד מהם, מה תאמר?"

אמר לו: "ואיך אתה יכול להראותו מעומקה של ארץ שהיא מהלך חמש מאות שנה ובין ארץ לארץ גם כן מהלך חמש מאות שנה?!" מיד שלח והביאוהו אצלו. כיון שראהו, נפל על פניו ואמר: "שהחיינו וקיימנו לזמן הזה!"

אמר לו שלמה: "בן מי אתה? אמר לו: "מבני אדם אני מתולדות קין."

אמר לו: "באיזה מקום מושבכם?"

אמר לו: "בארץ תבל."

אמר לו: "יש לכם שמש או ירח?"

אמר לו: "הן וגם אנו חורשים וקוצרים ובעלי צאן ובהמות."

אמר לו: "באיזה מקום תזרח השמש?"

אמר לו: "ממערב, ותשקע במזרח."

אמר לו: "תתפללו?"

אמר לו: "הן."

ומה היא תפילתכם?"

אמר לו: "מה רבו מעשיך יי כולם בחכמה עשית' [תהלים ק"ד כ"ד]."

אמר לו: "אם תחפוץ, נחזיר אותן למקומך."
אמר לו: "עשו טובתכם ותחזירוני למקומי."
מיד קרא המלך לאשמדאי ואמר לו: "לך ותחזיר אותן למקומן."
אמר לו: "איני יכול להחזירו למקומן לעולם."
כיון שראה כן, נשא אשה והוליד ממנה שבעה בנים. ששה מהם בדמות האם ואחד בדמות האב שהיו לו שני ראשים. והיה חורש וקוצר ונעשה עשיר גדול מעשירי העולם. לאחר זמן מת האיש והוא והניח ירושה לבניו.
הששה אומרים: "אנו שבעה לחלק ממון אבינו."
והאחד שיש לו שני הראשים אומר: "אנו שמונה ועלי ליטול מן הירושה שני חלקים!"
הלכו כולם אצל שלמה ואמרו לו: "אדוננו המלך, אנו שבעה ואחינו בעל שני הראשים אומר שאנו שמונה ורוצה לחלק ממון אבינו לשמונה חלקים והוא רוצה ליטול שני חלקים."
כיון ששמע שלמה כך, נעלם ממנו הדבר. מיד קרא לסנהדרין ואמר להם: "מה אתם אומרים בדבר הזה?"
אמרו: אם אנו אומרים אחד הוא, שמא שניים הם? שתקו.
אמר להם שלמה: "לבוקר משפט."
בחצי הלילה נכנס להיכל ועמד בתפילה לפני המקום ואמר: "רבונו של עולם, כשנגלית לי בגבעון ואמרת לי: שאל מה אתן לך – לא שאלתי ממך לא כסף ולא זהב אלא חכמה, כדי לשפוט בצדק בני אדם."
אמר לו הקדוש ברוך הוא: "אני נותן לך חכמה בבוקר."
ויהי בבוקר שלח וקיבץ כל הסנהדרין ואמר להם שלמה: "הביאו לפני האיש ההוא בעל שני הראשים."
מיד הביאוהו לפניו ואמר להם: "ראו שאם יודע זה הראש מה שאני עושה לזה, אחד הוא, ואם לאו, הם שניים."
אמר שלמה: "הביאו מים חמים ויין ישן ובגדי שש!"
והביאו מים חמים והניחו על פניו וזרק בו מים חמים ויין ישן.
צוח בעל שני הראשים: "אדוני המלך, אנו מתים, אנו מתים, אנו אחד ולא שניים, ולא נאמר לך עוד שאנו שניים!"
כיון שראו ישראל את משפט המלך, תמהו ורעדו ופחדו כולם ממנו. לכך נאמר: וַיִּחַסּוּ מִכָּל הָאָדָם.

The Struggle for Identity

23. Mikdash Melech, page 53

אצל שלמה הבעיה לא היתה החלפת הבנים, הבן החי קיים וידוע השאלה היתה מי אִם האמת. אם נראה במשפטו רמז גם לבעיות לאומיות. אפשר לומר שבתקופתו לא היתה שאלה על מעמד ישראל בעמים. בעת תפארת מלכות שלמה היתה בכורתו של עם ישראל מוכרת ובחירתו ברורה לכל. כל העולם בא לשמוע את חכמת שלמה ולראות את גדולתו.
אבל יכולה לעלות שאלה אחרת: מי היא אִם ההצלחה הזאת, אִם האמת או אִם השקר? האם היא נדחפת להילחם על ידי יצרי קנאה ושאיפת כבוד היצוניים, או שהיא מבטאת אהבת אמת המרוממת את התוכן והעניין ומוותרת על הצלחה אישית?
האם גדולתו של עם ישראל היא התנשאות זמנית וחולפת, כדרך של מדינות העולם המתנשאות למלך בכיפה; האם היא שואבת את כוחה מצרוף של טרמים ארציים מקריים, וספוגה כמותן מניעים יצריים אנוכיים, ומשעבדת את העולם לתאוותיה? או שתפארת ישראל היא גדולת אמת, שמעצמה "לית לה מגרמא כלום", והיא יונקת את כוחה מן הקודש, ממלכות כל עולמים, ואינה אלא מרכב לשכינה, לגילוי אורה וטובה בעולם⁴⁹.